

Het bijbelse spoor mogen we niet veranderen

Thema
Joop Schreuder

Op weg naar de Generale Synode 2017 hebben deputaten die benoemd zijn voor het M/V-dossier heel hard gewerkt. Zij hebben eerst een rapport geschreven waarin ze hebben duidelijk gemaakt dat we, wát er ook besloten gaat worden, pijn gaan voelen.

Deputaten voelen de urgentie dat er nu (eindelijk) een beslissing gaat komen. Vanaf 2005 houden we ons hier al mee bezig. Sommige kerken geven aan niet langer te willen wachten op een besluit. Gemeenteleden ervaren de situatie nu als onrecht dat vrouwen wordt aangedaan. Maar anderen geven aan dat zij een besluit om vrouwen toe te laten tot alle ambten, beschouwen als een loslaten van het gezag van de Bijbel. Welk besluit ook wordt genomen, het zal grote gevolgen hebben. Velen zijn naar de ene of naar de andere kant zeer emotioneel bij dit onderwerp betrokken. Het wordt een beladen agendapunt voor de komende synode.

'Samen dienen'

In hun afsluitende rapport, *Samen dienen*, komen deputaten met een unaniem standpunt. Er is volgens hen geen bijbelse grond om vrouwen nog langer te weren uit de ambten. Zij noemen een aantal verschillende opties, maar stellen zelf voor om nu alle ambten

open te stellen voor vrouwen. Plaatselijke kerken zouden de vrijheid moeten krijgen om hier voor de eigen situatie besluiten over te nemen.

Deputaten zijn zich ervan bewust dat dit een breuk betekent met het verleden en met de traditionele manier van uitleggen van de zwijgteksten. Een dergelijke breuk met het verleden kan ook voor onze zusterkerkrelaties en in de gemeenten pijn veroorzaken en tot een breuk leiden. Dat is echter niet wat deputaten beogen. Zij beogen de opbouw van de gemeenten en het samen zoeken naar Gods wil.

Veel werk verzet

De deputaten hebben veel energie gestoken in dit rapport. De materie is complex. Zij hebben gestudeerd op de schriftteksten en de ontwikkeling van de ambtsleer. Zij hebben in kaart gebracht hoe er gedacht wordt bij binnenlandse en buitenlandse zusterkerken, en hoe in de verschillende plaatselijke gemeenten het werk door mannen en

vrouwen wordt gedaan. Zij zijn gaandeweg ook naar elkaar toegegroeid en het is hun gelukt om in deze gevoelige materie eensgezind te rapporteren. Door God gegeven gaven zijn met ijver ingezet. Deputaten hebben de intentie om aan Gods Woord recht te doen. Ze hebben gebeden om de hulp van Gods Geest en zij hebben ook die hulp ervaren. Daarom past respect voor hun werk en dank voor hun inzet.

In hetzelfde verlangen als van de deputaten om aan het Woord van God recht te doen, geef ik nu graag een aantal overwegingen mee. Ik ben me ervan bewust dat ik me daarmee ook (weer) begeef binnen een enorm spanningsveld. Ben je niet hopeloos ouderwets als je nog bezwaar maakt tegen openstelling van alle ambten voor vrouwen? En ben je niet bezig een kloof in stand te houden tussen de kerk en een samenleving waarin vrouwen zo ongeveer overal in gelijke posities als mannen aan het werk zijn? Vrouwen zijn bezig de mannen in opleidingsniveau voorbij te streven. Hoe kun je het nog máken om te beweren dat bepaalde taken in de kerk alleen door mannen kunnen worden vervuld? Ook ik ben blij met het feit dat vrouwen zich veel meer kunnen ontplooiën dan in vroegere tijden. Ik ben daar

positief over. Maar uit respect voor het Woord van God moet ik blijven zeggen dat het vrouwen niet toegestaan is om taken te vervullen die kunnen worden getypeerd als 'geestelijk leiding geven aan de (hele) gemeente'. Ik ben van mening dat deputaten belangrijke bijbelse gegevens onvoldoende hebben gewogen.

Gelijkwaardig én onderscheiden

Deputaten erkennen dat door heel de Bijbel heen twee lijnen waarneembaar zijn, als het gaat over de onderlinge relatie van man en vrouw, in het huwelijk en in de kerk.

Allereerst de gelijkwaardigheid. Déze lijn wordt in het rapport breed uitgemeten.

En terecht. Vanaf het begin geeft Gods Woord man en vrouw beiden de eer dat zij beeld van God mogen zijn. Samen mogen zij de aarde tot ontplooiing brengen. Samen zijn ze erfgenaam van het koninkrijk, één in Christus.

Vrouwen zijn vaak niet als gelijkwaardig behandeld. Dat is een groot kwaad. Op allerlei punten valt aan te wijzen dat in het Oude Testament en meer nog in het Nieuwe Testament wordt opgekomen voor deze gelijkwaardigheid. Tegenover alle mannelijk misbruik van macht en misbruik van posities.

Aan de andere kant is het duidelijk dat man en vrouw niet gelijk zijn. Deputaten noemen in dat verband onder andere dat in het Oude Testament mannen werden aangewezen als priesters en koningen. Vrouwen vervulden soms wel de taak van profetes. In het Nieuwe Testament nemen vrouwen veel meer taken voor hun rekening, maar als oudsten worden alleen mannen aan-

gewezen. In 1 Korintiërs 11 onderstreept Paulus dat je als man en als vrouw je eigen plaats moet weten. In Efeziërs 5 wordt de man aangewezen als hoofd en wordt de vrouw opgeroepen om hem in die positie te respecteren.

Eén lijn verdwijnt uit beeld

Wat opvalt, is dat deputaten steeds wél met waardering kunnen spreken over de onderlinge gelijkwaardigheid. Maar over het onderscheid tussen man en vrouw spreken zij steeds minimaliserend. Een duidelijk voorbeeld is de bespreking van de relatie man-vrouw in Efeziërs. Het is volstrekt duidelijk dat daar aan man en vrouw iets verschillends wordt opgedragen. De man krijgt als taak om liefdevol zijn eigen vrouw te dienen en haar te verzorgen zoals Christus zorgt voor zijn kerk. De vrouw krijgt de opdracht in elk opzicht het gezag van haar man te erkennen. Beiden, man en vrouw, worden opgeroepen om elkaar te dienen, maar niet op dezelfde wijze. Deputaten brengen dit verhullend onder woorden: 'De teksten over de man als hoofd wijzen op een wederzijds willen dienen, ieder in hun eigenheid als man en vrouw.' De oproep om het gezag van de man te erkennen raakt hier buiten beeld.

Deputaten proberen nergens om dit op een positieve manier naar vandaag te vertalen. Zij zeggen hier juist verlegen mee te zijn. Maar daarmee wordt het spreken over de 'eigenheid als man en vrouw' tot een inhoudsloos begrip. Wat is die eigenheid? En welke positieve bedoeling kan God daarmee hebben? Dat blijft buiten beeld. Het gevolg is, dat nog wel wordt genoemd dat er twee lijnen zijn, van

gelijkwaardigheid en van verschil, maar dat de lijn van het verschil in de weging van wat Gods Woord zegt, geen invulling krijgt en uit beeld verdwijnt. Gelijkwaardigheid krijgt steeds meer de lading van gelijk zijn: het ongelijke in de huwelijksverhouding en in de kerk kan niet meer onder woorden worden gebracht.

Dat heeft als ernstige consequentie dat we in wat Paulus met apostolisch gezag schrijft over het óngelijke van man en vrouw, in teksten als 1 Korintiërs 11 en Efeziërs 5, geen boodschap voor ons vandaag meer kunnen horen.

Als van een spoorbaan één van beide rails niet goed wordt ondersteund, gaan er ongelukken gebeuren. Het bijbelse spoor wat betreft de man-vrouwrelatie bestaat uit twee lijnen die beide intact moeten blijven en samen op moeten gaan. In het rapport stoot de lijn van de gelijkwaardigheid die van het ongelijke af. En dat mag niet. Net zo min als dat mag met lijnen als 'Gods soevereiniteit en onze verantwoordelijkheid', of 'Jezus' goddelijke en menselijke natuur'. We moeten de hele Bijbel recht blijven doen, en mogen geen elementen in de schaduw stellen.

Samenvattend: deputaten hebben nagelaten om uiteen te zetten wat de inhoud is van het eigene van man en vrouw. Waarom benoemen ze het eigene wel steeds als een lijn naast die van de gelijkwaardigheid, maar geven ze er nergens een positieve uitwerking van?

Het eigene

Wat is het bijbelse spoor?

Het uit beeld laten verdwijnen van wat de Bijbel zegt over het onderscheid tussen man en vrouw, gaat in het deputatenrapport samen met een opvallend positieve beoordeling van onze samenleving nu (2.2.4).

Positieve weging van onze cultuur

Gesteld wordt dat het koninkrijk der hemelen als een zuurdesem effect

heeft op de samenleving nu: 'Op een verborgen wijze komt de heilzame werking van het evangelie langzaam tot ontwikkeling en werpt het geleidelijk aan zijn vruchten af zoals je die ook ziet in de westerse samenleving vandaag (inclusief de verhouding tussen mannen en vrouwen).'

Toenemende gelijkheid van mannen en vrouwen in onze samenleving wordt dus gezien als doorwerking van het evangelie. God werkt aan bevrijdend herstel van de relatie tussen man en vrouw in onze samenleving.

Dat is een gevaarlijke bewering. Want onze samenleving is juist bezig zich steeds meer van de erkenning van Gods gezag los te maken. Deputaten ontnemen zich door dit standpunt de mogelijkheid om het denken over de man-vrouwrelatie in onze tijd bijbels door te lichten.

Speelt niet vooral het individualisme van onze cultuur hier een rol? Moeten we straks gaan zeggen dat het evangelie ook doorwerkt in de andere opvattingen van onze samenleving over alternatieven voor het huwelijk van één man en één vrouw? Heeft onze samenleving werkelijk zo'n door het evangelie gewerkt beter zicht op de door God bedoelde relatie man-vrouw? De invloed van onze cultuur wordt hier veel te positief gewaardeerd.

De positieve beoordeling van opvattingen in onze samenleving over de man-vrouwrelatie hangt bij deputaten samen met een ander punt. Zij noemen dat Gods pedagogische progressie. Daarmee bedoelen zij dat God aanknoopt bij de feitelijke situatie (cultuur) en ons meeneemt in een weg van bevrijding. Die bevrijding houdt kennelijk in dat de lijn van de ongelijkheid steeds meer wordt verlaten, en dat de lijn van de gelijkwaardigheid overgaat in een lijn van gelijkheid.

Het rapport ziet als punt waar de bevrijdende progressie van God naartoe werkt, de gelijkheid van man en vrouw, in die zin dat man en vrouw ook in de kerk precies dezelfde taken kunnen vervullen. Dat de man een door God bedoelde 'koppositie' zou hebben, wordt wel genoemd, maar speelt inhoudelijk

geen rol. Wat de Bijbel zegt over onderscheid in positie tussen man en vrouw, verdwijnt zo buiten beeld.

Anders lezen van de Schrift

De verandering in de manier van lezen van de Bijbel beperkt zich niet tot de zogenaamde zwijgtteksten. Het nieuwe is hier dat wat ons in de Bijbel, zowel in Oude als in Nieuwe Testament, wordt voorgehouden als opdracht van God, via een redenering tóch niet als blijvende opdracht aan ons wordt erkend. Er wordt nog wel gezegd dat het eigene van man en vrouw gerespecteerd moet worden, maar dit punt weegt in de conclusies niet mee. En dat terwijl God daar in zijn Woord wel helder over spreekt.

De Bijbel over het eigene van man en vrouw

Het is niet mogelijk om in het kader van dit artikel uitvoerig te beschrijven wat we in de Bijbel lezen over het verschil dat God maakt tussen man en vrouw. Ik noem hier maar enkele punten.

1. In de geschiedenis van de zondeval wordt Adam verantwoordelijk gesteld. Hoewel de vrouw als eerste gezondigd heeft,

komt om Adam de dood in de wereld. Dat is niet de manier waarop een in een patriarchale cultuur levende bijbelschrijver dat verhaal heeft ingekleurd. Dit is wat God ervan vindt. Dat blijkt ook in Romeinen 5. Niet door twee mensen is de zonde in de wereld gekomen, maar door één, door Adam. En Christus is als nieuwe Adam gekomen om ons hieruit te redden.

2. Overal waar Paulus en Petrus over de relatie man-vrouw in het huwelijk schrijven, hebben zij het over hun gelijkwaardigheid én hun onderscheid in positie. De man krijgt als taak om eindverantwoordelijkheid te dragen. Hij moet hoofd zijn en zó de liefde van Christus navolgen in de zorg voor zijn vrouw. De vrouw moet het gezag van haar man erkennen

(Ef. 5:22; Kol. 3:18; 1 Petr. 3:1). Dat zeggen dezelfde apostelen die tegelijk benadrukken dat we als man en vrouw één zijn in Christus, samen delend in Gods genade. Dat de apostelen juist wanneer ze het eigene van man en vrouw noemen, zich aanpassen aan de omringende cultuur, is een bewering die tegenspraak oproept. Dit is een constante lijn door de hele Bijbel heen.

3. Als het gaat over geestelijke leiding in de kerk, is de Bijbel volstrekt eenduidig. Vrouwen worden gestimuleerd om op allerlei manieren hun gaven in te zetten in de kerk. Vrouwen zijn getuigen van de opstanding en vervullen in de praktijk van de nieuwtestamentische kerk allerlei rollen. Een Priscilla mag aan Apollos onderwijs geven. Vrouwen mogen als moeders een stempel zetten op een volgende generatie en ze mogen profeteren. Daarin vervullen ze een prachtige taak.

Maar in het Nieuwe Testament moet profetie altijd worden beoordeeld. En dán moeten vrouwen zwijgen (1 Kor. 14:29,32,34). Bij het onderwijs aan de hele gemeente moeten ook

Adam verantwoordelijk

wijze en deskundige vrouwen zoals Priscilla accepteren dat mannen leiding geven: 'Een vrouw dient zich gehoorzaam en bescheiden te laten onderwijzen; ik sta haar dus niet toe dat ze zelf onderwijst of gezag over mannen heeft; ze moet bescheiden zijn.' Paulus beroept zich daarbij niet op de cultuur van zijn tijd, maar op hoe het in het begin toeging: 'Want Adam werd als eerste geschapen, pas daarna Eva' (1 Tim. 2). Dit raakt in de afwe-

door hun onderwijs de gemeente in verkeerde zin beïnvloeden is toch, zacht gezegd, minstens zo groot? Als Paulus het heeft over dwaalleeraars, komen we namen tegen van mannen (vgl. 1 Tim. 1:20 en 2 Tim. 2:17).

4. In het Nieuwe Testament worden mannen én vrouwen aangespoord om hun gaven in te zetten. Maar als het gaat over de aanstelling van oudsten, gaat het expliciet over mannen. Niet alleen in de beschrij-

om onze cultuur onder de kritiek te laten blijven van Gods spreken in zijn opdrachten aan man en vrouw. Dat gezag altijd gedeeld gezag is, en dat gezag altijd dienend moet zijn, is niet iets dat wij nu pas ontdekken. Dat vinden we in het onderwijs van de Here Jezus en van de apostelen. Voor hén was dat geen reden om aan mannen en vrouwen in het huwelijk en in de kerk een identieke verantwoordelijkheid te geven.

Slavernijmonument (Erwin de Vries)

gingen van deputaten buiten beeld. Zij suggereren dat Paulus dit wel eens kon zeggen omdat vrouwen toen minder kennis hadden (p. 20; zie over dit punt de Kroniek). En dat terwijl zij zélf ook noemen dat de apostel dit schreef aan Timoteüs in Efeze, waar ook een vrouw als Priscilla heeft gewoond! Deputaten noemen eveneens dat Paulus dit kan hebben gezegd om te voorkomen dat mensen de baas gaan spelen (p. 36). Maar waarom zou hij dan hier speciaal schrijven over vrouwen? Het gevaar dat mannen de baas gaan spelen en dat mannen

vende delen (Handelingen), maar ook in de voorschriften (1 Tim. 3:1-7; Tit. 1:5-9). Het waken over (het leven van) gemeenteleden (Heb. 13:17), het leidinggeven aan de gemeente, het werk van oudsten (1 Petr. 5) is opdracht aan mannen.

Bevrijdende beweging?

Dat wij dit onderscheid tussen man en vrouw moeilijk vinden, als kinderen van onze tijd, is iets om eerlijk vast te stellen. Maar in plaats van de bijbelwoorden zó te buigen dat ze passen in onze culturele kaders, is het opdracht

Het is waar dat God in zijn spreken rekening houdt met onze omstandigheden. In het Oude Testament heeft Mozes het over een scheidbrief (hij zegt niet met zo veel woorden dat scheiden mag, hij noemt alleen het geval dat er een scheidbrief is) en geeft daarbij een inperkende bepaling. Jezus zegt met het oog daarop: 'Omdat u zo harteloos en koppig bent, daarom heeft Mozes u toegestaan uw vrouw te verstoten. Maar dat is niet vanaf het begin zo geweest' (Mat. 19:8). Dat begin vertelt ons hoe God het heeft bedoeld: één man en één vrouw, trouw aan elkaar voor heel het leven. 'Wat God heeft verbonden,

mag een mens niet scheiden.' De Here Jezus stelt tegenover wat in zijn tijd (de tijd dat Hij op aarde is) gebruikelijk is, hoe God het aan het begin heeft ingesteld. Vanuit dat begin, als door God gestelde norm, geeft Hij een kritische doorlichting van de cultuur van zijn tijd.

Wat mist in het deputatenrapport, is de weging van wat God zegt over de relatie man-vrouw in het begin. Dat dáár, als alles nog goed is, al naast de gelijkwaardigheid ook het verschil in verantwoordelijkheid geldt, had voor deputaten het signaal moeten zijn dat ze geen lijn van bevrijding mogen construeren die steeds verder voert, tot aan het geven van eindverantwoordelijkheid aan vrouwen in de kerk. (Zie verder de Kroniek voor een kritische bespreking van de vier lagen die deputaten menen te kunnen onderscheiden in het spreken van de Bijbel, *Samen dienen* 2.2.4). Omdat vanaf Genesis tot en met het

Nieuwe Testament in het spreken van God beide lijnen (gelijkwaardigheid én verschil in positie) blijven, moet duidelijk zijn dat we hier te maken hebben met een constante, die niet veranderd mag worden.

Blij met afschaffing slavernij

Vaak wordt gewezen op de parallel van de slavernij. Daarover is toch ook groeiend inzicht geweest dat geleid heeft tot afschaffing? Inderdaad, dat is een positieve ontwikkeling geweest. Maar daarvoor hoefden we de Bijbel niet anders te gaan lezen.

Ook toen we nog volop meededen aan de slavenhandel, waren er theologen die deze praktijk op bijbelse gronden veroordeelden. Want God heeft wel regelingen getroffen in de situatie van slavernij als gegeven, maar Hij heeft nooit slavernij (als instelling) geboden. De opdracht van de Heer om anderen

steeds zo te behandelen als je zou willen dat ze ons behandelen, móest wel leiden tot kritiek op het instituut van de slavernij.

Daarom is de afschaffing van de slavernij niet aan te voeren als een argument in dit verband. Want in navolging van wat Jezus zegt naar aanleiding van de vraag over scheiding, kunnen we zeggen: die slavernij is (anders dan het onderscheid in de man-vrouwrelatie) niet vanaf het begin zo geweest. Kidnappen om mensen tot slaaf te maken was in de wet van Mozes een zonde waarop de doodstraf stond. Het zijn dappere mensen geweest, zoals William Wilberforce, die tégen de heersende negentiende-eeuwse cultuur in, met beroep op christelijke waarden, voorvechter werden van afschaffing van de slavernij.

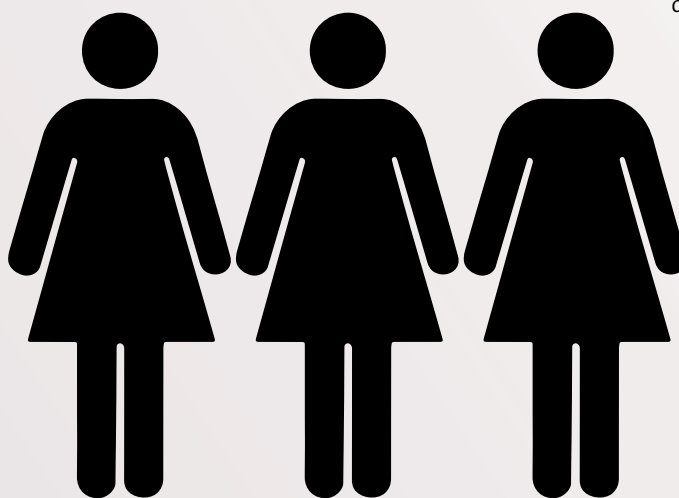
In welk spoor nu verder?

Een groot probleem voor ons allemaal is dat we moeite hebben met het verschil in positie van man en vrouw, zoals dat wordt voorgeschreven, met name in het Nieuwe Testament.

Tegen ons gevoel in

Voor ons gevoel betekent gelijkwaardigheid dat je ook gelijke rechten en gelijke plichten en gelijke verantwoordelijkheden hebt. In alles zou de positie van man en vrouw onderling verwisselbaar moeten zijn.

Een belangrijke factor is hierbij dat we bijna een isgelykteken zetten tussen leidinggeven en overheersen, tussen gezag en misbruik van gezag. Maar daarin moeten we ons voortdurend laten corrigeren door de Here Jezus. Hij schaft het gezag niet af. Hij stuurt zijn apostelen uit met gezag. Hij zelf heeft over ons het hoogste gezag. Ouders moeten leiding geven

aan kinderen. Overheden moeten verantwoordelijkheid dragen. Maar het navolgen van Christus betekent dat je, als je verantwoordelijkheid draagt, dat op een dienende manier moet doen. Vrouwen moeten het gezag van hun

man respecteren. Maar Paulus bindt de mannen op het hart dat ze geen misbruik mogen maken van hun positie. Ze moeten naar het voorbeeld van Christus hun vrouw zó liefhebben dat ze daarbij zichzelf verloochenen: bereid zijn álles te geven voor het welzijn van hun vrouw.

De bevrijdende lijn door heel de Bijbel heen is dat God ons wil leren om alles te doen uit liefde. Dat betekent niet een verder afbreken van onderscheid tussen man en vrouw, zoals het deputatenrapport bepleit, maar een liefdevol inschakelen van alle gaven *binnen de door God gestelde kaders*.

Het mooie van Gods instelling

Wat we moeten leren, is dat verschil in positie mooi kan zijn. Mannen dragen de last van eindverantwoordelijkheid,

en doen dat op een dienende manier, in het huwelijk, in de kerk. Vrouwen profiteren ervan dat mannen naar het voorbeeld van Christus hen tot het uiterste willen dienen. We leren samen te kijken naar de Here Jezus. Hij is mens én Hij is echt Gods Zoon. Hij verdient gelijke eer als zijn Vader. Hij is samen met de Vader en de Geest onze drie-enige God, die onze eeuwige aanbidding verdient. Toch gaat de Zoon nooit zitten op de plaats van zijn Vader. Hun relatie is niet verwisselbaar. De Zoon respecteert het onderscheid: God is het hoofd van Christus. De Zoon was bereid om zich te laten zenden en zijn Vader in alles te gehoorzamen. Hij zit aan de rechterhand van God, naast zijn Vader (nooit is dat ook andersom het geval). Klaarblijkelijk heeft God iets van deze gelijkwaardigheid én dit verschil in positie ook bedoeld voor de relatie van man en vrouw (daarom wellicht op één rij: 'Christus is het hoofd van de man, de man het hoofd van de vrouw en God het hoofd van Christus', 1 Kor. 11:3). Voor hun onderlinge relatie in de intieme band van het huwelijk én in de kerk heeft Hij expliciete voorschriften gegeven. Dat geldt niet voor de invulling van hun plaats in de samenleving.

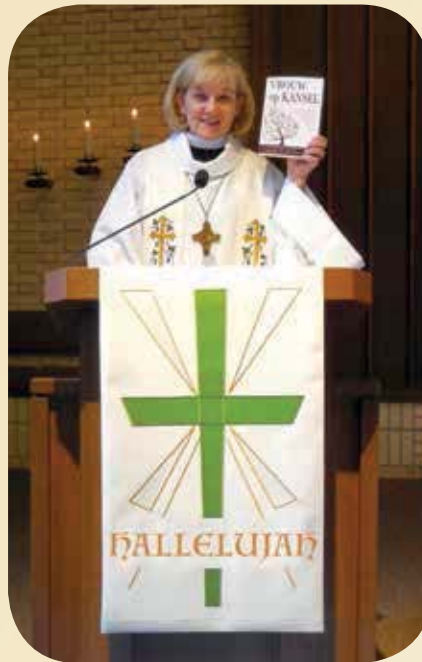
Gaven van vrouwen

Betekenen de voorschriften in het Nieuwe Testament dat vrouwen gaven krijgen van de Heilige Geest, maar die in de kerk niet ten volle kunnen ontplooiën?

Juist als we het eigene in de positie van man en vrouw niet verdoezelen, maar concreet benoemen, kan blijken dat er ruimte is voor de ontplooiing van alle gaven die door de Heilige Geest gegeven zijn, bij mannen en bij vrouwen. Wie onderwijs kan geven, kan ook als vrouw zich inzetten binnen de in het Nieuwe Testament gestelde kaders. Onderwijzende moeders en een onderwijzende Priscilla worden met ere genoemd. Door heel de geschiedenis heen hebben vrouwen zich ingezet in opvoeding en onderwijs, in verzorging, gebed en in het geven van leiding. In het pastoraat kunnen vrouwen geweldig werk doen, terwijl zij toch geen eindverantwoordelijkheid dragen. De CGK hebben een mooi rapport ge-

publiceerd over de vraag hoe gaven van zusters in de kerk structureel meer ingezet kunnen worden. Daarin worden ook benoeming en bevestiging voor taken aan de orde gesteld. Er zijn voorstellen gedaan hoe bevestiging ook met een formulier in de eredienst gestalte kan krijgen.

De suggestie dat we zusters tekortdoen en gaven van de Heilige Geest ongebruikt laten als we het ambt van oudste en van predikant niet voor vrouwen

openstellen, is onterecht. Van de CGK kunnen we leren hoe we concrete stappen kunnen zetten.

Heilloze voorstellen

Deputaten stellen de generale synode voor om nu besluiten te gaan nemen. Hoe moeilijk ook, we zijn toe aan een beslissing. Dat zal de vrede in de kerken dienen.

Ik begrijp niet hoe deputaten dit kunnen beweren. Wélk besluit er ook genomen wordt, we weten nu al dat op een volgende synode bezwaarschriften zullen liggen.

Als nu vrouwen worden benoemd als ouderling en als vrouwen aangesteld worden als predikant, en een volgende synode komt op besluiten terug, in wat voor onmogelijke situatie zijn we dan verzeild geraakt?

Deputaten stellen voor om uitvoering van de besluiten in de vrijheid te laten van de plaatselijke kerken. Wie weet

wat er in de kerken speelt, snapt toch wat er dan gebeurt? Er komen in de plaatselijke kerken heftige emoties, die als verdrietig gevolg zullen hebben dat kerkenraden daar druk mee zijn en (nog) minder toekomen aan taken in het pastoraat.

Deputaten leggen de waarschuwing van zusterkerken in het buitenland dat we bezig zijn de bijbelse koers kwijt te raken, wel érg makkelijk naast zich neer. Ik begrijp wat zij daarover schrijven als een opmerking dat er ook wel andere kerken zijn die er anders over denken. Ga je zo met elkaar om? Waarom niet de tijd nemen om nóg eens in gesprek te gaan? Broeders van de GKSA (een van onze zusterkerken in Zuid-Afrika) hebben vanuit hun eigen ervaringen ons al jaren geleden gewaarschuwd: 'Broeders, haast u langzaam!' Laten we de tijd nemen. Geen alles-of-niksmentaliteit, maar proberen elkaar vast te houden, door nóg een mijl samen verder te gaan. Deputaten schrijven: 'Een dergelijke breuk met het verleden kan ook voor onze zusterkerkrelaties en in de gemeenten pijn veroorzaken en tot een breuk leiden. Dat is echter niet wat we beogen, we beogen de opbouw van de gemeenten en het samen zoeken naar Gods wil.' Daarom stellen ze voor een besluit te nemen, maar uitvoering in de vrijheid te laten van de plaatselijke kerken.

Als je wéét dat je besluit tot een breuk kan leiden, dan kun je toch niet volstaan met te zeggen: 'dat is niet wat we beogen'? Dan moet je je afvragen of de tijd wel rijp is voor een besluit. Als je wéét dat wat je voorstelt, een breuk betekent met het verleden, néém dan de tijd om nóg een keer zorgvuldig te kijken of je wel goed bezig bent.

Wat wordt voorgesteld, wijkt af van wat vanaf Mozes tot onze tijd toe beleid was, en wat tot dusver ook verdedigd werd als leer van de Schrift. Dan past de grootste voorzichtigheid.

De generale synode doet er goed aan om de voorstellen van deputaten niet over te nemen. We moeten zoeken naar brede overeenstemming. Het zou een ramp zijn als de synode met een kleine meerderheid van stemmen een beslis-

sing gaat nemen. En het zou ook een ramp zijn, als wel met grote meerderheid besluiten worden genomen waartegen op een volgende synode beroep moet worden aangetekend. Want in wat voor situatie zijn we beland, wanneer er al vrouwen zijn aangesteld als ouderling en als predikant, en vervolgens op besluiten dienaangaande zou worden teruggekomen?

Wat dan wel?

De synode zou er goed aan doen om in elk geval niet verder te gaan dan

principebesluiten die nog niet geëffectueerd worden, maar pas op z'n vroegst ingaan als ook een volgende synode daar in grote meerderheid mee instemt. Laten zij die het daar moeilijk mee hebben, zich maar oefenen in geduld. We hebben toch niet alléén de Heilige Geest gekregen? We zijn toch een verbond van kerken? We hebben toch niet voor niets zusterrelaties met kerken die ons dringend waarschuwen? We hebben toch, als we moeilijke keuzes te maken hebben, elkaar nodig, en we hebben samen toch de leiding van Gods Geest nodig?

We doen er goed aan om nu niet door te hollen, maar te luisteren naar alle waarschuwende signalen. Misschien kan er een besluit worden genomen over toelating van zusters tot het diakenambt. Daarover is brede overeenstemming in de kerken. En als we daarnaast gebruik gaan maken van het aanvullende CGK-rapport, kunnen we állemaal de komende tijd maximaal onze gaven inzetten en de onderlinge vrede bewaren.